

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE

ÎNCHEIERE

cu privire la inadmisibilitatea recursului declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova,

în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Andrei Crasnostan împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenientul accesoriu Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova privind constatarea faptului încălcării dreptului la examinarea în termen rezonabil a cauzei civile și încasarea prejudiciul moral,

împotriva deciziei din 31 octombrie 2023 a Curții de Apel Chișinău, prin care s-a respins apelul declarat de Ministerului Justiției al Republicii Moldova, apelul incident depus de Andrei Crasnostan și s-a menținut hotărârea din 17 februarie 2023 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru,

(Dosarul nr. 2ra-38/24

Nr. PIGD 2-20102679-01-2ra-07052024)

Recurs declarat după 01 septembrie 2023. Recurs vădit neîntemeiat, conform art. 433 (1) lit. f) Cod de procedură civilă. Dezacordul recurentului cu decizia instanței de apel nu constituie temei de casare a ei.

Au examinat anterior cauza judecătorești:

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Centru (S. Daguța)

Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (A. Malîi, Ru. Pulbere, A. Braga)

19 martie 2025

Textul corespunde originalului

**Examinând, în lipsa părților, admisibilitatea recursului declarat de
Ministerul Justiției al RM,**

Curtea Supremă de Justiție, în completul compus din
Stela Procopciuc, *Președinte*,
Oxana Parfeni
Diana Stănilă, *judcători*,

constată următoarele:

ÎN FAPT

1. La 22 august 2020, Andrei Crasnostan s-a adresat cu cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției al RM, intervenient accesoriu Ministerul Finanțelor al RM cu cerere de chemare în judecată privind constatarea faptului încălcării dreptului la examinarea în termen rezonabil a cauzei civile timp de 11 ani, încasarea din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției al RM sumei de 100000,00 de lei cu titlu de prejudiciul moral.

2. În motivarea acțiunii reclamantul a indicat că la 01 martie 2007 a fost semnat contractul de vânzare-cumpărare, prin care Andrei Crasnostan a procurat de la Irina Sîrbu, lotul pomicol cu nr. cadastral XXXXXXXX, cu suprafața de 0,0601 ha. și construcția – căsuța de vacanță cu nr. cadastral XXXXXX.OX cu suprafața de 51,3 m² cu dependențe verandă, balcon, pridvor, veceu, poartă, gard toate asamblate pe acest lot, situate în mun. Chișinău com. XXXXX, extravilan, ÎP "XXXXX".

3. A menționat că după scurgerea unei perioade de 3 ani, reclamantul a aflat că Irina Sîrbu la 21 septembrie 2009 s-a adresat cu cerere de chemare în judecată prin care a solicitat recunoașterea nulității contractului de vânzare-cumpărare din 01 martie 2007, iar, în baza hotărârii din 21 octombrie 2010 a Judecătoriei Buiucani, mun. Chișinău, s-au admis cerințele Irinei Sîrbu, s-a declarat nul contractul de vânzare-cumpărare, astfel, dreptul de proprietate a lui Andrei Crasnostan asupra imobilului vizat a fost stins.

4. A mai susținut reclamantul că nefiind de acord cu hotărârea instanței de fond, la 13 septembrie 2011 a depus apel împotriva hotărârii din 21 ianuarie 2010 a Judecătoriei Buiucani, mun. Chișinău, iar, prin decizia din 11 octombrie 2012 a Curții de Apel Chișinău s-a admis cererea de apel declarată de Andrei Crasnostan, s-a casat hotărârea contestată și cauza civilă a fost remisă la o nouă examinare în instanța de fond.

5. A mai susținut că în cadrul reexaminării cauzei civile, la 02 iulie 2013 a înaintat o cerere reconvențională prin care a solicitat recunoașterea nulității absolute a contractului de vânzare-cumpărare nr.2834 din 19 martie 2010 încheiat între Irina Sîrbu în calitate de vânzător și Mihail Moșneaga, în

calitate de cumpărător, cu evacuarea persoanelor din imobilul sus numit și restabilirea înscrisurilor privind dreptul la proprietate din Registrul Bunurilor Imobile după reclamantul Andrei Crasnoștan.

6. Prin hotărârea din 13 noiembrie 2014 a Judecătorei Buiucani, mun. Chișinău, s-au respins ca fiind neîntemeiate cerințele Irinei Sîrbu și s-a admis cererea reconvențională depusă de Andrei Crasnoștan.

7. Prin decizia din 09 aprilie 2015 a Curții de Apel Chișinău, s-au respins ca neîntemeiate cererile de apel depuse de Irina Sîrbu și Mihail Moșneaga și s-a menținut în vigoare fără modificări hotărârea din 13 noiembrie 2014 a Judecătorei Buiucani, mun. Chișinău.

8. Prin decizia din 23 septembrie 2015 a Curții Supreme de Justiție s-au admis recursurile declarate de Irina Sîrbu și Mihail Moșneaga, s-a casat decizia din 09 aprilie 2015 a Curții de Apel Chișinău cu restituirea cauzei spre rejudecare în instanța de apel.

9. Prin încheierea din 23 mai 2018 a Curții de Apel Chișinău s-a înlocuit apelantul Mihail Moșneaga cu succesorii săi în drepturi, Vladimir Moșneaga și Alexandra Siutchin în legătură cu decesul lui Mihail Moșneaga.

10. Prin decizia din 06 februarie 2019 a Curții de Apel Chișinău s-au respins apelurile declarate de Irina Sîrbu și Mihail Moșneaga, succesorii în drepturi Vladimir Moșneaga și Alexandra Siutchin și s-a menținut hotărârea primei instanțe.

11. Prin decizia din 24 decembrie 2019 a Curții Supreme de Justiție s-a admis recursul declarat de reprezentantul lui Irina Sîrbu și s-a casat decizia din 06 februarie 2019 a Curții de Apel Chișinău cu dispunerea restituirii cauzei civile la rejudecare în instanța de apel.

12. În urma celor enunțate, reclamantul a susținut că în urma casării și remiterii la rejudecare a cauzei civile, la momentul înaintării prezentei acțiunii, următoarea ședință a Curții de Apel Chișinău a fost fixată pentru 30 septembrie 2020.

13. Astfel, reclamantul a considerat că din 2009 în mod fraudulos a fost implicat într-un proces civil, care în mod vizibil urmărește scopul exproprierii ilegale a lui Andrei Crasnoștan, de bunurile imobile – teren cu nr. cadastral XXXXXX și construcție cu nr. cadastral XXXXXXXX.XX, situate în mun. Chișinău com. XXXXX, extravilan, ÎP „XXXX” pe care le-a dobândit în modul stabilit de lege cu achitarea corespunzătoare prețului față de vânzătorul Irina Sîrbu.

14. A invocat reclamantul că cauză civilă se examinează anevoios fără respectarea termenului rezonabil, fapt care încalcă nu numai dreptul la un proces echitabil garantat de art.6 pct.1 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale, dar și îi afectează grav dreptul de proprietate deja pentru o perioadă de peste 10 ani, însă statul

potrivit art.46 alin.(1) din Constituția RM și art. 316 (art.501 în redacția nouă) din Codul Civil, urmează să garanteze acest drept care poartă un caracter inviolabil. În afară de aceste reglementări de principiu din dreptul intern, dreptul de proprietate este apărat și prin normele de drept internațional. Astfel, în art.17 din Declarația Universală a Drepturilor Omului la care RM este parte din 28 iulie 1990 se prevede că „orice persoană privită ca subiect unic sau ca asociat în colectivități, are drept de proprietate. Nimeni nu poate fi privat în mod arbitrar de proprietatea sa”.

15. A mai considerat reclamantul că tergiversarea examinării cauzei civile intentate la acțiunea depusă de Irina Sîrbu s-a datorat remiterii fără motive întemeiate la o nouă reexaminare, prima oară prin decizia din 23 septembrie 2015 a Curții Supreme de Justiție și mai ales a doua oară prin decizia din 24 decembrie 2019 a Curții Supreme de Justiție, care a fost adoptată evident contrar prevederilor art.445 alin.(1) lit.c) din Codul de procedură civilă, din care rezultă foarte clar faptul că instanța de recurs avea la momentul examinării cererilor de recurs posibilitatea de a remite cauza la o nouă reexaminare doar o singură dată, chiar dacă eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

16. A mai susținut reclamantul că analizând conținutul deciziilor Curții Supreme de Justiție se impune concluzia că în realitate nu există o pretinsă eroare judiciară, care ar urma să fie corectată, dar mai cu seamă sunt expuse niște motive formale care sunt utilizate doar ca pretext de a remite cauza la o nouă reexaminare și a nu admite restabilirea reclamantului în dreptul de proprietate asupra imobilelor de care a fost deposedat ilegal.

17. Reclamantul a invocat că potrivit jurisprudenței CtEDO și anume cauza Boboc contra Moldovei, hotărârea din 04 noiembrie 2008, pentru determinarea încălcării dreptului la examinarea în termen rezonabil unei proceduri civile, este relevant momentul începerii curgerii termenului, care se apreciază din ziua adresării cererii de chemare în judecată, iar lipsa unei soluții judiciare asupra fondului pretențiilor, nu împiedică persoana să pretindă la încălcarea dreptului la examinarea într-un termen rezonabil a cauzei.

18. Astfel, a considerat reclamantul că prin examinarea cauzei civile timp de 11 ani i-au fost încălcate drepturile de proprietate asupra imobilelor și dreptul la examinarea cauzei într-un termen rezonabil și pretinde la încasarea prejudiciului moral.

19. Cât privește cuantumul prejudiciului moral ca despăgubire în valoare de 100000,00 de lei reclamantul a considerat că aceasta este format în concordanță cu principiile despăgubirii echitabile acordate de CtEDO, în conformitate cu art.41 din Convenție, or, la caz, durata nerezonabilă a procedurilor judiciare depășăște 11 ani, calculul efectuându- se a câte 500 Euro (aproximativ 10000 lei) pentru fiecare an, începând cu următorul după primul an. În justificarea calculului efectuat, reclamantul Andrei Crasnostan

face referire la mărimea despăgubirii similară acordată corespunzător de către CtEDO în cauza Cravenco contra Moldovei din 15 ianuarie 2008.

20. În continuare, cu referire la pct. 13 din Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție, nr.3 din 09 iunie 2014 „Cu privire la aplicarea de către instanțele judecătorești a unor prevederi ale Convenției Europene pentru Drepturile Omului și a libertăților fundamentale”, reclamantul a menționat că potrivit prevederilor art.6 din Convenția Europeană, judecarea cauzelor privitoare la un drept civil sau o acuzație penală, așa cum aceste noțiuni au fost definite prin jurisprudența CtEDO, urmează a fi efectuate în termen rezonabil.

21. A mai susținut că criteriile de apreciere a termenului rezonabil de judecare a cauzei au fost constatate de CtEDO în cauza Frydlender vs. France (nr.30979/96, paragraf 43, ECHR 200-vii), unde Curtea a specificat că rezonabilitatea duratei procedurilor trebuie evaluată în lumina circumstanțelor cauzei, ținând cont de următoarele criterii: complexitatea cauzei, comportamentul reclamantului și a autorităților relevante și importanța cauzei pentru reclamant.

22. A mai menționat reclamantul că prin jurisprudența CtEDO s-a reținut asupra faptului ca un factor negativ al încălcării termenului rezonabil la judecarea cauzei îl constituie - retrimiteria cauzelor la rejudecare. (cauza Cravenco c. Moldovei, hotărârea din 15 ianuarie 2008).

23. A mai remarcat reclamantul că în litigiile cu privire la constatarea dreptului încălcat la judecarea cauzei în termen rezonabil de către instanțele judecătorești naționale urmează a fi aplicată jurisprudența CtEDO, fiind obligatoriu luat în considerație principiul general al echității, iar sumele acordate cu titlu de compensarea prejudiciului moral nu trebuie să fie vădit disproportionale cu sumele acordate de Curtea Europeană în spețele similare. Sarcina probării prejudiciului moral nu poate fi pusă pe seama reclamantului și se apreciază individual pentru fiecare caz, luându-se în considerație argumentele ambelor părți în proces și excluzându-se pretenții excesive și vădit exagerate.

24. Drept urmare, reclamantul a estimat prejudiciul moral în sumă de 100000,00 de lei, indicând că acesta a fost cauzat prin sentimente de frustrare stres în rezultatul duratei excesive a procedurilor judiciare cu dispunerea retrimiterii cauzei civile la rejudecare, deoarece și după aproape 7 ani nu este o hotărâre irevocabilă pe cauză.

POZIȚIA PRIMEI INSTANȚE

25. Prin hotărârea din 17 februarie 2023 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, s-a admis parțial acțiunea. S-a constatat încălcarea dreptului lui Andrei Crasnostan la judecarea în termen rezonabil a cauzei civile inițiată la cererea de chemare în judecată depusă de Irina Sîrbu împotriva lui Andrei Crasnostan privind nulitatea contractului de vânzare-cumpărare a bunului

imobil și acțiunea reconvențională a lui Andrei Crasnostan împotriva Irinei Sîrbu și Mihail Moșneaga, succesori în drepturi Vladimir Moșneaga și Alexandu Siutchin privind nulitatea contractului de vânzare-cumpărare, repunerea părților în situația anterioară, evacuarea tuturor persoanelor și a bunurilor acestora. S-a încasat din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova, în beneficiul lui Andrei Crasnostan, suma de 50000,00 de lei cu titlu de prejudiciu moral cauzat prin încălcarea dreptului lui la judecarea în termen rezonabil a cauzei civile. În rest, cererea de chemare în judecată depusă de reclamantul Andrei Crasnostan s-a respins, ca fiind neîntemeiată.

26. În motivarea soluției sale instanța de fond a indicat că în speță este cert că dreptul lui Andrei Crasnostan la judecarea în termen rezonabil a cauzei civile, la cererea de chemare în judecată depusă de Sîrbu Irina împotriva lui Andrei Crasnostan cu privire la recunoașterea nulității contractului de vânzare-cumpărare din 01 martie 2007 și cerere reconvențională, înaintată de Andrei Crasnostan privind recunoașterea nulității absolute a contractului de vânzare-cumpărare nr.XXX din XX martie XXX încheiat între Irina Sîrbu și Mihail Moșneaga, cu evacuarea persoanelor din imobilul sus numit și restabilirea înscrisurilor privind dreptul la proprietate din registrul Bunurilor Imobile după reclamantul Andrei Crasnostan, a fost încălcat, or, cauza civilă menționată a parcurs toate fazele judecării cauzei și căile de atac, durata totală a examinării cauzei a constituit perioada începând cu 21 septembrie 2009 până la 11 noiembrie 2020, ceea ce constituie 11 ani, care fiind raportată la parcursul cauzei constituie o perioadă îndelungată.

27. Cât privește repararea prejudiciului moral în sumă de 100 000,00 de lei solicitat de reclamant, prima instanță a reținut că este vădit disproporțional și excesiv, nefiind în relație de proporționalitate cu gravitatea suferințelor psihice suportate, stabilind cuantumul acestuia de 50 000,00 de lei, care este o sumă rezonabilă și ar aduce satisfacție echitabilă reclamantului.

EXERCITAREA CĂII DE ATAC ÎN ORDINE DE APEL

28. La 20 februarie 2023, reprezentantul apelantului Ministerului Justiției al Republicii Moldova, Alexandru Vicol, în baza procurii nr.18 din 17 februarie 2023, a declarat apel nemotivat împotriva hotărârii din 17 februarie 2023 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, prin care a solicitat admiterea cererii de apel, casarea hotărârii instanței de fond, cu emiterea unei noi hotărâri prin care acțiunea să fie respinsă ca neîntemeiată (f.d.141, vol.I), iar, la 10 martie 2023, prin intermediul Direcției de evidență și documentare procesuală a Curții de Apel Chișinău, a prezentat motivarea apelului (f.d.146/152, vol.I).

29. La 29 martie 2023, Andrei Crasnostan, a declarat apel incident, solicitând modificarea hotărârii din 17 februarie 2023 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, în partea cuantumului prejudiciului moral și

dispunerea încasării din bugetul de stat în beneficiul reclamantului/apelant a sumei de 66 000,00 de lei cu titlu de prejudiciul moral cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei civile.

POZIȚIA INSTANȚEI DE APEL

30. Prin decizia din 31 octombrie 2023 a Curții de Apel Chișinău, s-a respins apelul declarat de Ministerului Justiției al RM, și apelul incident depus de Andrei Crasnostan, și s-a menținut hotărârea din 17 februarie 2023 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru (f.d.221; 222/238, vol.I).

31. Pentru a decide astfel, instanța de apel analizând prevederile Legii nr.87 din 21 aprilie 2011 privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, în coraport cu criticile formulate în cererea de apel, a concluzionat că, hotărârea primei instanțe este întemeiată și legală, iar argumentele cererilor de apel neîntemeiate, reieșind din următoarele considerente.

32. În primul rând, instanța de apel a accentuat că partea reclamantă a contestat hotărârea instanței de fond doar în partea cuantumului prejudiciului moral încasat, solicitând modificarea hotărârii în aceasta parte, prin majorarea sumei încasate cu titlu de prejudiciu moral de la 50 000,00 de lei la o sumă mai mare, iar partea pârâtă, Ministerul Justiției al RM a contestat hotărârea doar în partea în care acțiunea a fost admisă, corespunzător, completul de judecată al instanței de apel a examinat cauza în limitele pretențiilor și solicitărilor invocate de apelanți în cererile de apel.

33. În această ordine de idei, instanța de apel cu referire la prevederile art. 2 din Legea privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești nr. 87 din 21 aprilie 2011, a menționat că repararea prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești se face doar în măsura în care încălcarea a avut loc din cauze ce nu pot fi imputate exclusiv persoanei care a depus cererea de reparare a prejudiciului.

34. Astfel, instanța de apel a notat că prejudiciul cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești se repară indiferent de vinovăția instanței de judecată, a organului de urmărire penală, a organului responsabil de executarea hotărârilor judecătorești sau a instituției de stat debitoare.

35. Respectiv, instanța de apel a susținut că după repararea prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, statul are drept de regres față de persoana vinovată. Mărimea reparației

prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești se stabilește de instanța de judecată în fiecare caz în parte, în funcție de circumstanțele cauzei în cadrul căreia a fost comisă încălcarea, precum și de pretențiile invocate de reclamant, de complexitatea cauzei, de comportamentul reclamantului, de conduita organului de urmărire penală, a instanței de judecată și a autorităților relevante, de durata încălcării și de importanța procesului pentru reclamant. Organul care reprezintă statul în instanță de judecată pe această categorie de cauze este Ministerul Justiției al RM.

36. Or, art. 5 alin. (1) din Legea nr. 87 din 21 aprilie 2011 stipulează că, în urma constatării faptului că a fost încălcat dreptul la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau dreptul la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, instanța de judecată decide asupra acordării unei satisfacții echitabile de la bugetul de stat în contul reparării prejudiciului moral, material, precum și a costurilor și a cheltuielilor de judecată. În cazul procedurilor civile, data începerii curgerii termenului se apreciază la ziua adresării cererii de chemare în judecată. Data expirării termenului se finalizează cu adoptarea unei hotărâri judecătorești asupra fondului pretențiilor și care a devenit definitivă. Lipsa unei soluții judiciare asupra fondului pretențiilor nu împiedică reclamantul să pretindă încălcarea dreptului la examinarea într-un termen rezonabil. Prin urmare, și procedurile pendinte se iau în considerare.

37. Subsecvent, instanța de apel a notat că la aprecierea termenului rezonabil de judecare a cauzei, instanța de judecată trebuie să țină cont de următoarele criterii: complexitatea cauzei, care se apreciază după caz și individual; comportamentul părților, care include aprecierea comportamentului reclamantului și autorităților; miza (interesul) pentru reclamant, care relevă importanța sau scopul pentru persoana care pretinde violarea dreptului său la un termen nerezonabil.

38. În acest context, instanța de apel a relevat că calitatea esențială a unei proceduri judiciare o formează accelerarea judecării fiecărei cauze, accelerare care nu trebuie să afecteze libertatea individuală a părților implicate în proces, drepturile altor persoane și nici interesele societății, deci o accelerare compatibilă cu nevoile justiției. În acest sens, articolul 6.1 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale prevede dreptul oricărei persoane la judecare în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale. CtEDO a declarat în cauza *Stogmuller c. Austriei* că examinarea într-un termen rezonabil a fiecărei cauze reprezintă o garanție procesuală, scopul căreia este de a proteja toți justițiabilii împotriva duratei excesive a procedurii. Asemenea dispoziție subliniază că, justiția nu trebuie să fie înfăptuită cu o întârziere care ar putea compromite eficiența și credibilitatea sa.

39. Instanța de apel a considerat necesar de a menționa și faptul că scopul art. 6.1 CEDO este de a asigura ca nici o persoană, realizarea sau limitarea drepturilor căreia depinde de desfășurarea unui proces, să nu fie nevoită să aștepte un termen nejustificat de mare până la formularea deciziei finale. Acest principiu este atât un drept fundamental al omului, cât și o condiție pentru ca un proces să fie considerat echitabil. Or, cerința Convenției este ca examinarea cauzei să se facă într-un termen rezonabil, trebuie raportată la fiecare caz în parte, luând în considerare durata procedurii, natura pretențiilor, complexitatea.

40. Astfel, în cazul din speță, cu referire la comportamentul părților completul de judecată al instanței de apel a reținut că responsabilitatea principală pentru judecarea cauzei și pentru desfășurarea rapidă a unui proces îi revine instanței de judecată.

41. Referitor la complexitatea cauzei, completul de judecată al instanței de apel a considerat că prima instanță corect a reținut că potrivit jurisprudenței CtEDO, în durata procedurilor judiciare se include întreagă perioadă de aflare cauzei civile pe rolul instanțelor judecătorești, de la data depunerii și înregistrării acțiunii civile în instanța de judecată și până la examinarea cauzei cu pronunțarea hotărârii judecătorești, care la caz a avut loc de la 21 septembrie 2009 până la 11 noiembrie 2020 – data în care prin decizia Curții de Apel Chișinău, conform datelor publice de pe portalul instanțelor judecătorești a pronunțat soluția definitivă de menținere a hotărârii din 13 decembrie 2014 a Judecătoriei Buiucani, mun. Chișinău, și care nu a mai fost atacată în modul prevăzut de lege.

42. Totodată, completul de judecată al instanței de apel a considerat că prima instanță corect a reținut argumentele în ce privește că durata procedurilor judiciare în cauza civilă menționată mai sus a constituit 11 ani, după cum a afirmat cu adevărat reclamantul în cerere de chemare în judecată, însă în perioada 09 martie 2016 – 28 martie 2018 procesul civil în cauza respectivă a fost suspendat până la stabilirea succesorului în drepturi a pârâtului Mihail Moșneaga care a ieșit din proces în legătură cu decesul acestuia, astfel, rezultă că durata efectivă a procedurilor judiciare a constituit 9 ani.

43. Cât privește miza pentru reclamant, completul de judecată al instanței de apel a concluzionat că prima instanță corect a conchis că, aceasta este importantă pentru Andrei Crasnoștan, or, conform art.6 din Convenția Europeană, judecarea cauzelor privitoare la un drept civil sau o acuzație penală, așa cum aceste noțiuni au fost definite în jurisprudența CtEDO, urmează să fie efectuată în termen rezonabil.

44. Așadar, la caz, instanța de apel a reținut că un factor negativ al încălcării termenului rezonabil la judecarea cauzei îl constituie – retrimiterarea cauzelor la rejudecare. Astfel, CtEDO în cauza Cravcenco vs. Moldova, hotărârea din 15 ianuarie 2008, a reiterat că, deși nu este în poziția de a

analiza calitatea practicii judecătorești a instanțelor naționale, ea consideră că, "... , deoarece retrimiteria cauzelor la rejudicare este în mod obișnuit dispusă ca rezultat a erorilor comise de instanțe ierarhic inferioare, repetarea unor asemenea retrimiteri în cadrul unuia și aceluiași proces dezvăluie o deficiență gravă a sistemului judecătoresc (cauza Wierciszewska vs. Polonia, hotărârea din 25 noiembrie 2003, cauza Pavlyulynets vs. Ucraina, hotărârea din 06 septembrie 2005).

45. Prin urmare, având constatăată în prezenta cauza civilă durata examinării unei cauze civile la cererea de chemare în judecată depusă de reclamantul Andrei Crasnostan timp de peste 9 ani, în cadrul căreia instanța de recurs a restituit cauza civilă la rejudicare de 2 ori, fără a avea competențe de a aprecia calitatea practicii judecătorești instanțelor judecătorești naționale ierarhic superioare, aplicând criteriile determinate de CtEDO pentru aprecierea rezonabilității duratei procedurilor judiciare, instanța de apel a constatat că în cauza civilă cu o durata de examinare de peste 9 ani, este încălcat termenul rezonabil de examinare a cauzei și în acest sens sunt încălcate prevederile art.6 (1) din Convenție.

46. Or, potrivit Raportului întocmit în temeiul prevederilor Legii nr.87 de către Curtea de Apel Chișinău și prezentat în prezenta cauza civilă de către pârâțul Ministerul Justiției al RM, se constată că un anumit număr de ședințe în prezenta cauza civilă au fost amânate la cererea reclamantului și a reprezentantului pârâților, însă în raport cu durata excesivă a procedurilor judiciare, acest număr devine neesențial pentru a fi imputat reclamantului durabilitatea procedurilor judiciare.

47. Drept urmare, completul de judecată al instanței de apel a reținut ca fiind întemeiată concluzia instanței de fond precum, în cauza civilă cu durata de examinare de peste 9 ani, cu retrimiteria cauzei civile la rejudicare de către instanța de recurs de 2 ori, lui Andrei Crasnostan i-a fost cauzat un anumit nivel de stres și frustrare în rezultatul duratei excesive a procedurilor, nefiind clar în ce măsură reclamantul în cadrul procedurilor respective ar avea posibilitatea să obțină bunurile pretinse a fi proprietatea sa.

48. Subsecvent, instanța de apel a notat că în urma constatărilor, rezultă cu certitudine tergiversarea examinării cauzei respective care atrage după sine acordarea creditorului unei satisfacții echitabile, care constituie o indemnizație pentru despăgubirea suportată în rezultatul imposibilității obiective de examinare în termen. Respectiv, prejudiciul cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești se repară indiferent de vinovăția instanței de judecată, a organului de urmărire penală, a organului responsabil de executarea hotărârilor judecătorești sau a instituției de stat debitoare. Or, în temeiul Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, acest criteriu se traduce prin necesitatea ca partea vătămată să primească o satisfacție echitabilă

pentru prejudiciul moral suferit. Cuantumul despăgubirilor trebuie astfel stabilit, încât acestea să aibă efect compensatoriu și nu trebuie să constituie nici sume excesive pentru autorii daunelor și nici venituri nejustificative pentru victimele daunelor.

49. În acest context, instanța de apel a considerat necesar de a menționa faptul că la aprecierea cuantumului compensației pentru prejudiciu moral, instanța de judecată trebuie să țină cont de comportamentul părților, importanța procesului pentru reclamant, precum și de durata judecării cauzei, fiind apreciat ce a pierdut persoana pe plan fizic, psihic, social, profesional și familial, atât la moment, cât și pentru viitor. Caracterul și gravitatea suferințelor psihice sau fizice le apreciază instanța de judecată, luând în considerare circumstanțe în care a fost cauzat prejudiciul, precum și statutul social al persoanei vătămate. Despăgubirea acordată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în legătură cu daunele morale este menită să furnizeze o compensație financiară pentru un prejudiciu moral, cum ar fi suferințe fizice sau psihice. Dacă se stabilește existența unor astfel de daune și în cazul în care Curtea consideră că este necesară o compensație bănească, ea va face o evaluare pe o bază echitabilă, luând în considerare standardele care decurg din jurisprudența sa.

50. În circumstanțe descrise, instanța de apel a constatat că apelantul urmează să beneficieze de o satisfacție echitabilă în contul reparării prejudiciului moral cauzat, în temeiul prevederilor art.5 alin.(1) din Legea nr.87 din 21 aprilie 2011, privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executare în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, ca urmare a încălcării dreptului reclamantului/apelant la judecarea cauzei în termen rezonabil și în acest sens, fiind cauzat anumit nivel de stres și frustrare.

51. La acest capitol, instanța de apel a notat că în materia duratei nerezonabile a procedurilor judiciare, sumele acordate cu titlu de prejudiciu moral variază între 1000 de euro și 2500 de euro, pentru 5 sau 10 ani, deci cea mai mică sumă s-a acordat în cauza SRL „Deservire” c. Molodvei, suma de 600 de euro, pentru 6 ani și cea mai mare în cauza Cravcenco c. Moldovei, suma de 3000 de euro pentru 10 ani de examinare a unui litigiu de muncă.

52. Apreciind cele reținute, instanța de apel a considerat că prima instanță corect a conchis că din cumulul de probe prezentate de reclamant, încălcarea în continuu a dreptului creditorului Andrei Crasnostan la judecare în termen rezonabil a cauzei civile. Respectiv, instanța de fond corect a stabilit că întârzierea de aproximativ 9 ani, fapt prin care i-a fost cauzat un prejudiciu moral, care urmează a fi recuperat prin acordarea unei satisfacții echitabile de la bugetul de stat.

53. Suplimentar, instanța de apel a notat că, la caz, este de menționat faptul că termenul rezonabil trebuie raportat la fiecare caz în parte, luând în

considerare durata procedurii, natura pretențiilor, complexitatea procesului, comportamentul autorităților competente și al părților.

54. În acest context, instanța de apel a relevat că Curtea Europeană a Drepturilor Omului în jurisprudența sa a instituit anumite criterii de apreciere a noțiunii de termen rezonabil (a se vedea cauzele Josan, § 18, Mazepa, § 42, Holomiov, § 137) și anume: complexitatea cauzei, care se apreciază după caz și individual (se va ține cont de natura obiectului litigiului, precum și faptul dacă acțiunea a cuprins doar un singur obiect sau a fost conexe mai multe obiecte și/sau cereri, inclusiv ale unor persoane terțe); comportamentul părților, care include aprecierea comportamentului reclamantului. Se va aprecia bona/mala fides a tuturor părților implicate în proces, inclusiv existența unor întârzieri inexplicabile, amânări neîntemeiate, etc.

55. La fel, instanța de apel a considerat necesar de a menționa faptul că trebuie luat în considerare și comportamentul autorităților (a instanțelor de judecată sau a organelor abilitate implicate în proces); miza (interesul) pentru reclamant, care relevă importanța sau scopul pentru persoana care pretinde violarea dreptului său la un termen rezonabil.

56. În continuare, instanța de apel a conchis că instanța de fond corect a constatat încălcarea dreptului lui Andrei Crasnostan la examinarea cauzei în termen rezonabil. Or, în cazul procedurilor civile, data începerii curgerii termenului se apreciază la ziua adresării cererii de chemare în judecată. Data expirării termenului se finalizează cu adoptarea unei hotărâri judecătorești asupra fondului pretențiilor și care a devenit definitivă. Lipsa unei soluții judiciare asupra fondului pretențiilor nu împiedică reclamantul să pretindă încălcarea dreptului la examinarea într-un termen rezonabil. Prin urmare, și procedurile pendinte se iau în considerare.

57. În continuare, analizând prevederile art. 2036 din Codul civil, în coraport cu argumentele apelantului Ministerului Justiției al RM precum că, prejudiciul moral dispus spre încasare este neîntemeiat, instanța de apel a concluzionat că nu pot fi reținute de în situația în care reclamantului/apelant Andrei Crasnostan i s-a cauzat suferințe, ca urmare a tergiversării examinării cauzei și urmează să beneficieze de o compensație pentru prejudiciul moral cauzat, iar suma de 50 000 lei este una echitabilă suferințelor psihice suportate de acesta și care, în viziunea instanței, constituie o satisfacere echitabilă și nu este excesivă pentru statul ținut să o plătească și nici nu constituie un venit nejustificat pentru reclamantul/apelant.

58. La fel, instanța de apel a analizând argumentatele apelantului Andrei Crasnostan cu privire la majorarea cuantumului prejudiciului moral, a conchis că aceste sunt neîntemeiate și urmează a fi respinse, or, la stabilirea cuantumului pentru despăgubirea morală suportată se i-a în considerație caracterul și gravitatea suferințelor psihice sau fizice suportate, luând în considerare circumstanțe în care a fost cauzat prejudiciul.

59. Mai mult, instanța de apel a ținut să menționeze faptul că însăși Curtea Europeană a Drepturilor Omului în legătură cu daunele morale indică expres că instanța de judecată este menită să dispună o compensație financiară pentru un prejudiciu moral, cum ar fi suferințe fizice sau psihice. Dacă se stabilește existența unor astfel de daune și în cazul în care este necesară o compensație bănească, ea va face o evaluare pe o bază echitabilă, luând în considerare standardele care decurg din jurisprudența sa.

60. Așadar, reieșind din criteriile prevăzute de lege pentru determinarea unei reparații echitabile a prejudiciului invocat, în funcție de circumstanțele cauzei în cadrul căreia a survenit neexaminarea, precum și de pretențiile invocate, de complexitatea cauzei, de comportamentul părților, de conduita autorităților publice, de durata încălcării și de importanța procesului pentru Andrei Crasnostan, instanța de apel a concluzionat că instanța de fond temeinic și legal a apreciat prejudiciul moral cauzat lui Andrei Crasnostan în sumă de 50 000,00 de lei, care este o sumă echitabilă. Or, cuantumul prejudiciului moral pretins de către Andrei Crasnostan este vădit disproporționat și excesiv în raport cu criteriile stabilite la caz și principiul general al echității.

61. Drept urmare, reieșind din circumstanțele de fapt și de drept descrise, precum și de faptul că concluziile și soluția primei instanțe sunt corecte, iar hotărârea adoptată cu respectarea normelor de drept material și procedural, cu verificarea și aprecierea probelor administrate în conformitate cu cerințele art. 130 din Codul de procedură civilă, iar motivele indicate de apelanți în cererile de apel sunt declarative, reducându-se doar la critica subiectivă a hotărârii contestate, instanța de apel a conchis că apelul declarat de Ministerul Justiției al RM și apelul incident declarat de Andrei Crasnostan sunt neîntemeiate și care urmează a fi respinse, cu menținerea în vigoare a hotărârii pronunțate în actuala cauză civilă.

EXERCITAREA CĂII DE ATAC ÎN ORDINE DE RECURS

62. La 11 ianuarie 2024, reprezentantul Ministerului Justiției al Republicii Moldova, Alexandru Vicol, în baza procurii nr.64 din 16 mai 2023 (f.d.247, vol.I), a declarat recurs împotriva deciziei din 31 octombrie 2023 a Curții de Apel Chișinău, prin care a solicitat admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel și hotărârea primei instanțe, cu pronunțarea unei noi hotărâri prin care acțiunea depusă de Andrei Crasnostan să fie respinsă integral ca neîntemeiată (f.d.241/246, vol.I).

63. În susținerea recursului s-au indicat motivele de drept și de fapt invocate pe parcursul examinării cauzei în prima instanță și instanța de apel, suplimentar invocându-se că decizia Curții de Apel Chișinău este neîntemeiată, deoarece concluziile instanței de apel derivă din aprecierea eronată a normelor de drept material ce reglementează examinarea acțiunilor privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei. Or, statul răspunde eventual

patrimonial pentru prejudiciul adus persoanei prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei, iar elucidarea cazurilor și condițiilor de răspundere patrimonială se face printr-o lege specială, la caz, Legea nr.87 din 21 aprilie 2011 privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești.

63.1. În acest sens, a notat că în comportamentul instanței nu sunt relevate careva abateri de la exigențele procesual-civile în vigoare, or, instanța de judecată nu ar trebui, sub pretextul respectării termenului rezonabil de judecare a cauzei, să refuze în cercetarea probelor necesare pentru o completă și corectă soluționare a cazului, sau să îngreudească dreptul participanților la proces la folosirea diferitor mijloace procedurale civile prevăzute de legislația în vigoare, care pe cale de consecință ar încălca principiul egalității părților la proces, precum și principiul contradictorialității procesului civil. Simpla mențiune a faptului că termenul de examinare a fost unul excesiv denotă o lacună în motivarea hotărârilor judecătorești.

63.2. Inter alia, termenul rezonabil urmează a fi apreciat în colaborare și cu termenii prevăzuți de legislația procesual civilă, fiind stabiliți în vederea asigurării desfășurării procesului cu respectarea unor principii fundamentale ale dreptului procesual civil, cum ar fi: principiul disponibilității, principiul contradictorialității și egalității în drepturi a participanților la proces, reglementări prevăzute de art. 26, art.27 din Codul de procedură civilă, principii care în ansamblul lor materializează dreptul părții la un proces echitabil. Este de menționat că examinarea cauzei în termen rezonabil reprezintă doar una din componentele dreptului la un proces echitabil și prin urmare, nu poate prevala asupra acestuia din urmă. Astfel, termenul de examinare a cauzei nu poate fi considerat unul excesiv, în condițiile în care a fost justificată existența unor circumstanțe întemeiate, urmând a fi acordată prioritate îndeplinirii actului justiției, în vederea necompromiterii eficacității și relevanței.

63.3. La caz, a susținut că consideră eronată aprecierea oferită de către Curtea de Apel Chișinău, în ceea ce vizează poziția instanței de fond, nemijlocit necesitatea reparării prejudiciului prin acordarea satisfacțiilor pecuniare. Or, este învederat faptul că prevederile Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011, nu acordă dreptul în mod automat la repararea prejudiciului moral, în lipsa dovezilor că persoana a suferit un prejudiciu în urma încălcării dreptului garantat de lege cu referire la cauza respectivă. Este important ca instanța să motiveze circumstanțele cauzei care justifică acordarea unei retribuiții de prejudiciu invocat ca suferit, aceasta să nu fie doar una teoretică și iluzorie.

63.4. În continuare a menționat că instanțele inferioare au dispus în mod eronat, încasarea unui prejudiciu moral, în cuantum de 50 000,00 de lei, având la bază cauza Cravenco c. Moldovei. Or, nu poate fi reținută cauza

respectivă, în argumentarea cuantumului prejudiciului moral, în condițiile în care cauza indicată a constituit un litigiu de muncă, iar cauza supusă controlului rezonabilității duratei procedurilor nu a reprezentat un astfel de litigiu.

63.5. A precizat că CtEDO a acordat despăgubiri pentru prejudiciul moral, în materia nerezonabilității duratei procedurilor, care au variat între 1000 și 2500 de de euro. Cea mai mică sumă (600 de euro), a fost acordată în cauza Deservire S.R.L., v. Moldova, pentru 6 ani, iar cea mai mare - în cauza Cravcenco v. Moldova (3000 de euro pentru o perioadă de 10 ani de examinare a unui litigiu de muncă). Totodată, în cauza Cimpoeș v. Republica Moldova, nr. 12030/13, 14 decembrie 2021, Curtea a acordat reclamantului 2700 de euro pentru prejudiciul moral suportat (deși reclamantul pretinsese 15 000 de euro), pentru o perioadă de examinare de peste 15 ani. Nu în ultimul rând, a reiterat că respectiva cauză supusă controlului s-a perindat și în cadrul stării de urgență și ulterior - diverse regimuri speciale de activitate. Or, analizând calculul duratei efective a procedurilor din referință, a apreciat în continuare că nu se atestă o tergiversare a examinării cauzei.

63.6. În acest sens, a notat că instanța de judecată ierarhic inferioare nu trebuiau să-și formeze o idee preconcepută conform căreia o acțiune privind pretinderea încălcării unui termen rezonabil de examinare a unei cauze implică în mod obligatoriu relevanța acțiunii și existența unui prejudiciu. Or, era necesar de a elucida toate circumstanțele cauzei, de a constata dacă a existat cu adevărat o încălcare a prevederilor legale și de a se stabili prin probe dacă a existat în mod veridic un prejudiciu.

63.7. Prin urmare, a menționat că încălcări menționate supra servesc temei de casare integrală a deciziei din 20 februarie 2024 a Curții de Apel Chișinău și a hotărârii din 17 februarie 2023 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, în baza prevederilor art. 432 alin. (1) lit. b) și e) din Codul de procedură civilă al Republicii Moldova.

64. La 20 mai 2024, Curtea Supremă de Justiție, prin intermediul poștei electronice, a expediat în adresa intimatului Andrei Crasnostan, precum și intervenientului accesoriu Ministerul Finanțelor al RM, copia recursului declarat de reprezentantul Ministerului Justiției al RM, Alexandru Vicol, împotriva deciziei din 31 octombrie 2023 a Curții de Apel Chișinău, creând astfel participanților la proces condiții egale de a cunoaște modul de derulare a procedurii în recurs, cât și le-a acordat, întru asigurarea respectării principiilor contradictorialității și disponibilității în drepturi, posibilitatea de depunere a referinței, fapt ce se confirmă prin scrisoarea de expediere anexată la materialele dosarului (f.d.253, vol.I).

65. La 21 iunie 2024, prin intermediul poștei electronice (f.d.254, vol.I), Andrei Crasnostan a depus referință la cererea de recurs depusă de reprezentantul Ministerului Justiției al RM, Alexandru Vicol, împotriva deciziei din 31 octombrie 2023 a Curții de Apel Chișinău, prin care a

solicitat să fie considerat recursul inadmisibil, iar în cazul în care va fi considerat admisibil, a solicitat respingerea recursului ca neîntemeiat conform prevederilor art.445 alin.(1), lit.a) din Codul de procedură civilă (f.d.255/257, vol.I).

66. Ministerul Finanțelor al RM, deși la 28 mai 2024, a recepționat copia recursului, fapt confirmat prin avizul de recepție anexat la materialele cauzei (f.d. 260, vol. I), aceasta nu și-a valorificat dreptul procedural respectiv și nu a depus referință, prin care să-și expună opinia referitor la recursul declarat de reprezentantul Ministerului Justiției al RM, Alexandru Vicol, împotriva deciziei din 31 octombrie 2023 a Curții de Apel Chișinău.

TERMENUL DE DECLARARE A RECURSULUI

67. Cu referire la termenul de depunere a recursului, instanța de recurs menționează că, Curtea de Apel Chișinău a pronunțat dispozitivul deciziei în ședință publică la 31 octombrie 2023 (f.d. 221, vol.I).

68. Totodată, potrivit extrasului din poșta electronică cu privire la scrisorii de expediere a actului judecătoresc din 22 ianuarie 2024, ora 10:37 (f.d.239, vol.I), rezultă că, Curtea de Apel Chișinău a expediat părților, prin intermediul poștei electronice, copia deciziei integrale din 31 octombrie 2024.

69. Astfel, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție constată că recursul declarat de reprezentantul Ministerului Justiției al RM, Alexandru Vicol, împotriva deciziei din 31 octombrie 2023 a Curții de Apel Chișinău, la 11 ianuarie 2024, anterior recepționării deciziei motivate a instanței de apel, se consideră depus în termenul stabilit de art.434 din Codul de procedură civilă (a se vedea pct.67).

70. În continuare, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție notează că potrivit art.442 alin.(1) din Codul de procedură civilă, judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs, legalitatea hotărârii contestate prin prisma temeiurilor prevăzute la art.432.

LEGISLAȚIA RELEVANTĂ

71. Art. 434 alin.(1) – (2) din Codul de procedură civilă, prevede următoarele:

„Recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel. Termenul de 2 luni este termen de decădere și nu poate fi restabilit.”

72. Art. 433 alin.(1) lit.a) și f) din Codul de procedură civilă, prevede că:

„(1) Cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care:

a) recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art.432 alin.(1); f) recursul este vădit neîntemeiat.

73. Art. 432 alin. (1) lit.b), e) și (2) din Codul de procedură civilă, reglementează că, recursul este admis dacă:

b) prin admiterea recursului, se schimbă sau se consolidează jurisprudența Curții Supreme de Justiție;

e) hotărârea sau decizia este arbitrară ori se bazează în mod determinant pe aprecierea vădit nerezonabilă a probelor;

(2) Temeiurile menționate la alin. (1) lit. d)-f) pot fi invocate în recurs doar dacă au fost invocate în apel sau dacă încălcarea a avut loc în instanța de apel.

74. Art. 442 alin.(1) din Codul de procedură civilă, prevede că:

„(1) Judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs, legalitatea hotărârii contestate prin prisma temeiurilor prevăzute la art.432. Instanța invocă, din oficiu, neatragera în proces a persoanelor ale căror drepturi sunt lezate prin hotărâre.”

MOTIVAREA INSTANȚEI

75. Din analiza prevederilor legale precitate supra, rezultă că admisibilitatea/inadmisibilitatea recursului, urmează să însușească în condițiile Codului de procedură civilă exercitarea efectivă a unui control de legalitate veritabil bazat pe temeiuri concludente și serioase. Astfel, normele citate oferă un drept exclusiv al instanței de recurs de a filtra cererile de recurs care nu prezintă o motivare suficient de serioasă.

76. În această ordine de idei, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție reține că, Codul de procedură civilă dezvoltă nu doar caracterul nedevolutiv al recursului, dar și cerința de seriozitate a cererii din perspectiva invocării unor veritabile și esențiale încălcări de drept procedural și material capabile să răstoarne deciziile instanței de apel contestate.

77. Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție notează că pentru a trece testul de admisibilitate, cererea de recurs trebuie să conțină o motivare convingătoare și întemeiată în condițiile nominalizate mai sus. În consecutivitate, motivarea cererii de recurs în circumstanțele expuse se referă la formalitățile pe care trebuie să le întrunească cererea în vederea rezistării testului și filtrului de admisibilitate.

78. Se reține că examinarea admisibilității recursului presupune verificarea conformității temeiurilor invocate în cererea de recurs cu temeiurile prevăzute în art.432 din Codul de procedură civilă, în redacția legii în vigoare la data declarării recursului

79. Din analiza recursului declarat de reprezentantul Ministerului Justiției al RM, Alexandru Vicol, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție atestă că drept temei de declararea a recursurilor a fost invocat în esență art.432 alin.(1) lit.b) și e) din Codul de procedură civilă (în redacția Legii nr.246 din 31 iulie 2023, în vigoare din 01 septembrie 2023), adică prin admiterea recursului, se schimbă sau se consolidează jurisprudența Curții

Supreme de Justiție, precum și că, hotărârea sau decizia este arbitrară ori se bazează în mod determinant pe aprecierea vădit nerezonabilă a probelor.

80. Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție atestă că motivele de casare, invocate în recurs, sunt vădit neîntemeiate, deoarece se referă la dezacordul recurentului cu soluția pronunțată de Curtea de Apel Chișinău și nu relevă interpretarea contrară a legii și aplicarea eronată a normelor de drept material sau procedural sau că aceasta s-ar baza în mod determinant pe aprecierea vădit nerezonabilă a probelor, respectiv, nu constituie temei de casare a deciziei recurate.

81. Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție menționează că recursul declarat de reprezentantul Ministerului Justiției al RM, Alexandru Vicol conține în esență obiecții de fapt și de drept similare expuse anterior în cererea de apel care au fost analizate de către Curtea de Apel Chișinău, fiind apreciate în modul corespunzător, bazată pe o cercetare multiaspectuală, completă, nepărtinitoare și nemijlocită a tuturor probelor din dosar în ansamblu și interconexiunea lor, călăuzindu-se de lege. În consecință, nu există aparența unei încălcări a dreptului recurentului la soluționarea tuturor argumentelor cu privire la judecarea cauzei în prima instanță, în modul în care este garantat de art. 6 § 1 al Convenției.

82. Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție notează faptul că dezvoltarea recursului trebuie să cuprindă o motivare corespunzătoare, în sensul arătării cu claritate a acelor critici, care sunt de natură a învedera netemeinicia hotărârii/deciziei și care se încadrează în temeiurile prevăzute la art.432 din Codul de procedură civilă.

83. Nu este suficientă simpla expunere a circumstanțelor factice ale cauzei, fiind necesară motivarea recursului cu indicarea motivelor de netemeinicie pe care se bazează, precum și dezvoltarea lor. Motivarea recursului însemnând nu doar exprimarea nemulțumirii față de actul de dispoziție pronunțat în apel, ci expunerea tuturor motivelor pentru care, din punctul de vedere al părții, instanța a pronunțat o hotărâre neîntemeiată.

84. Recursul nu se poate limita la o simplă indicare a textelor de lege, ci implică determinarea greșelilor imputate Curții de Apel Chișinău și o minimă argumentare a criticii în fapt și în drept, precum și indicarea probelor pe care se bazează aceste critici. Simpla trimitere la un text de lege, fără explicarea pretensei interpretării și/sau aplicării eronate a prevederilor legale de către Curtea de Apel Chișinău, nu echivalează cu un argument. Dacă ar proceda la examinarea unei asemenea pretenși argument, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție s-ar substitui autorului recursului, fapt care ar echivala cu un control efectuat din oficiu.

85. Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție accentuează că admisibilitatea recursului trebuie privită și în contextul rolului și funcției legale a instanței judecătorești supreme care constă, în special, în asigurarea și interpretarea uniformă a legilor la examinarea cauzelor. Astfel, motivarea

oricărei cereri de recurs trebuie să țină cont pentru a trece filtrul de admisibilitate și a avea succes, de aceste însușiri de ordin legal fundamental.

86. În acest sens, CtEDO în jurisprudența sa constantă statuează că dreptul de acces la instanțe nu este absolut. Există limitări implicit admise [Golder împotriva Regatului Unit, pct. 38; Stanev împotriva Bulgariei (MC), pct. 230]. Acesta este în special cazul condițiilor de admisibilitate a unui recurs, întrucât prin însăși natura sa necesită o reglementare din partea statului, care se bucură în această privință de o anumită marjă de apreciere (Luordo împotriva Italiei, pct. 85). Condițiile de admisibilitate ale unui recurs pot fi mai stricte decât pentru un apel (Levages Prestations Services împotriva Franței, pct. 45).

87. Curtea a mai reiterat că modul de aplicare a articolului 6 procedurilor în fața instanțelor ierarhic superioare depinde de caracteristicile speciale ale procedurilor respective, urmând de ținut cont de totalitatea procedurilor în sistemul de drept național și de rolul instanțelor ierarhic superioare în acest sistem. (Botten v. Norway, hotărâre din 19 februarie 1996, Reports 1996-1, p.141, § 39). La fel, conform jurisprudenței CtEDO, procedurile cu privire la admisibilitatea căii de atac și procedurile care implică doar chestiuni de drept, și nu chestiuni de fapt, pot fi conforme cu cerințele articolului 6 § 1 (a se vedea Helmers c. Suediei 09 octombrie 1991, § 31, Seria A, nr. 212-A).

88. Cu referire la cauzele nr. 2ra-726/13 și 2ra-2916/15, invocate de reprezentantul Ministerului Justiției al RM, Alexandru Vicol în suplimentul la recurs, cu titlu de practică unitară, Completul de judecată menționează că nu poate fi apreciată ca fiind o practică uniformă a Curții Supreme de Justiție, întrucât aceasta a fost pronunțată în perioada anterioară modificării orientării jurisprudențiale în materia interpretării normelor legale aplicabile spețelor ce vizează aceeași problematică.

89. Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție notează că, în prezent, practica Curții Supreme de Justiție a evoluat, iar soluțiile recente pe marginea unei astfel de categorii de litigii oferă o apreciere distinctă (a se vedea de exemplu hot. nr. 2ra-723/19 din 22 mai 2019 și nr.2ra-24/23 din 20 septembrie 2023).

90. Mai mult ca atât, cu titlu de exemplu Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție menționează că prin decizia din 22 mai 2019 a Curții Supreme de Justiție, nr.2ra-723/19, s-a constatat încălcarea dreptului Nadejdei Borisova la judecare în termen rezonabil a cauzei, și s-a încasat din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției al RM în beneficiul Nadejdei Borisova prejudiciul moral cauzat în urma încălcării dreptului la judecare în termen rezonabil a cauzei pentru o perioadă de 11 ani în sumă de 30 000,00 de lei. Recurenta nefiind de acord cu soluția instanței de recurs s-a adresat la Curtea Europeană a Drepturilor Omului cu cererea nr. 37190/19, iar la 12 decembrie 2024 Curtea a pronunțat decizia în cauza Borisova v. Republica Moldova, prin care cererea a fost radiată, în temeiul Articolului 37 §§ 1 litera

c) din Convenție, deoarece Guvernul RM a prezentat Curții o declarație unilaterală, recunoscând durata excesivă a procedurilor civile și lipsa unui remediu efectiv în această privință, invitând Curtea să radieze cererea de pe rol. Totodată, Guvernul s-a oferit să achite reclamantei suplimentar suma 1500,00 de euro pentru prejudiciul moral și 250,00 de euro pentru costuri și cheltuieli.

91. Prin urmare, într-un caz similar Statul, a recunoscut că pentru durata excesivă a procedurilor de 11 ani un remediu eficient constituie suma aproximativ de 60000,00 de lei, prin urmare nu este clar de ce în alt caz similar are o altă poziție.

92. Prin urmare, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție reține că hotărârile invocate de reprezentantul Ministerului Justiției al RM, Alexandru Vicol nu pot fi considerate relevante acestei categorii de cauze și nu corespunde liniei jurisprudențiale actuale a Curții Supreme de Justiție.

93. Din considerentele redate, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție concluzionează că recursul declarat de reprezentantul Ministerului Justiției al RM, Alexandru Vicol, împotriva deciziei din 31 octombrie 2023 a Curții de Apel Chișinău, nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 din Codul de procedură civilă, în vigoare la data depunerii recursului și drept urmare prin prisma art. 433 alin. (1) lit. f), urmează a fi apreciat ca fiind vădit neîntemeiat și considerat inadmisibil.

94. Ținând cont de cele expuse supra și în temeiul art. 431 alin. (1) și (2), art.433 alin. (1) lit. f), art.440 alin. (1) și (2) din Codul de procedură civilă,

COMPLETUL, CU UNANIMITATE DE VOTURI

Declară inadmisibil recursul declarat de reprezentantul Ministerului Justiției al Republicii Moldova, Alexandru Vicol, împotriva deciziei din 31 octombrie 2023 a Curții de Apel Chișinău.

Încheierea este irevocabilă.

Președinte

Stela Procopciuc

Judecători

Oxana Parfeni

Diana Stănilă